

CR.E.DI.T.T.GR

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΝΕΑ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ

ΕΛΙΔΕΚ.

Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας & Καινοτομίας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	3
Δίκτυα Ελλήνων	4
Νέα Δημόσια Διπλωματία	6
Ίσοι Πολίτες	9
Συμμέτοχοι στην Ανάπτυξη	11
Συνοπτική Παρουσίαση Ευρημάτων	13
Πληροφορίες για το Έργο	15

Στην πρόταση του ερευνητικού μας έργου θέσαμε ως στόχο τη διαμόρφωση προτάσεων πολιτικής για τους Έλληνες του εξωτερικού, στις οποίες εκείνοι θα έχουν λόγο, προτάσεων που θα συμβάλλουν σε μια νέα σχέση της Ελλάδας με όσες και όσους μετανάστευσαν κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης. Με βάση τα ευρήματα της έρευνάς μας από τα ερωτηματολόγια που συμπλήρωσαν Ελληνίδες και Έλληνες απόδημοι της κρίσης, τις επιμέρους συνεντεύξεις που πραγματοποιήσαμε με μέλη της διασποράς και ειδικούς της μετανάστευσης, και σύμφωνα με καλές πρακτικές που εντοπίσαμε στη βιβλιογραφία καταλήξαμε σε μια σειρά προκλήσεων και προτάσεων για μια νέα σχέση της αναδυόμενης από την κρίση διασποράς με την Ελλάδα.

Προφανώς, οι προτάσεις αυτές δεν είναι εξαντλητικές, δεν αποτελούν ένα ολοκληρωμένο σχέδιο πολιτικής για τη διασπορά και δεν λύνουν όλα τα προβλήματα των Ελλήνων της διασποράς. Είναι, όμως, μικρά βήματα για την οικοδόμηση μιας νέας σχέσης. Το κριτήριο μας, καθώς η έρευνα μας χρηματοδοτήθηκε από έναν δημόσιο φορέα, είναι η ανταποδοτικότητα του ερευνητικού μας έργου προς το δημόσιο συμφέρον. Σε αυτό το πλαίσιο διαμορφώσαμε προτάσεις που είναι εφικτές, άμεσα υλοποιήσιμες και συμβάλλουν πραγματικά στην οικοδόμηση μιας νέας σχέσης. Φορέας υλοποίησης όλων των προτεινόμενων πρωτοβουλιών είναι το Υπουργείο Εξωτερικών σε συνεργασία με συναρμόδια Υπουργεία (πχ Υπουργείο Ανάπτυξης, Υπουργείο Πολιτισμού, Υπουργείο Οικονομικών Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών και ιδιωτικούς φορείς).

Ακολουθώντας τα ευρήματά μας και τις τάσεις στη διεθνή βιβλιογραφία για τη διπλωματία της διασποράς προτάσσουμε τη διπλωματία των πολιτών, τη δημόσια διπλωματία και την ψηφιακή διπλωματία ως εργαλεία για τη δημιουργία νέων δεσμών με τους Έλληνες brain-drainers και τις οικογένειές τους. Συντάξαμε αυτές τις προτάσεις πολιτικής έχοντας στο μυαλό μας όχι μόνον όσους έφυγαν στη διάρκεια της κρίσης, αλλά και την επόμενη γενιά που γεννήθηκε και μεγαλώνει στο εξωτερικό.

ΠΡΟΚΛΗΣΗ 1

Σύμφωνα με τα ευρήματά μας οι απόδημοι της κρίσης πιστεύουν ότι θα μπορούσαν να συνεισφέρουν στην ανάπτυξη της χώρας ως μετασχηματιστική δύναμη.

ΠΡΟΤΑΣΗ 1 ΔΙΚΤΥΑ ΕΛΛΗΝΩΝ

Η προθυμία των αποδήμων να στηρίξουν τη χώρα με αυτόν τον τρόπο μπορεί να αποτελέσει εφελτήριο για μια νέα σχέση με την Ελλάδα. Τα δίκτυα της διασποράς θεωρούνται βασική παράμετρος του συνδέσμου μετανάστευσης-ανάπτυξης που μετατρέπει τις αρνητικές επιπτώσεις του brain-drain σε brain gain, χρησιμεύσει στη βελτίωση των ικανοτήτων των χωρών προέλευσης των μεταναστών και συμβάλλει στο να πολλαπλασιαστούν οι εγχώριες δυνατότητες. Επιπλέον, δίκτυα διασποράς βασισμένα σε εξειδικευμένη γνώση μπορούν να αποτελέσουν σημαντικό εργαλείο, τόσο για την πραγματοποίηση αλλαγών στη χώρα προέλευσης, όσο και για να επηρεάσουν θετικά την εικόνα που έχει η χώρα υποδοχής για τη χώρα προέλευσης. Οι στοχευμένες πολιτικές του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα που ενθαρρύνουν τη δημιουργία τέτοιων δικτύων μπορούν να δημιουργήσουν νέους δεσμούς μεταξύ του νέου κύματος μεταναστών και της Ελλάδας. Από τις συνεντεύξεις διαπιστώσαμε ότι σημαντικό κίνητρο είναι οι διαπροσωπικές σχέσεις ως σημείο αναφοράς για να αναλάβουν πρωτοβουλίες και η εμπιστοσύνη. Η ενίσχυση της διπλωματίας των πολιτών μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο.

ΔΙΚΤΥΑ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ

Υποστήριξη επαγγελματικών δικτύων Ελλήνων στο εξωτερικό (πχ Έλληνες Γιατροί στη Γερμανία, Έλληνες Εργαζόμενοι στην ΕΕ και στο οικοσύστημα γύρω από αυτή, Έλληνες Μηχανικοί στα ΗΑΕ κ.α.) και δημιουργία διαύλων επικοινωνίας για την αλληλοϋποστήριξη των Ελλήνων του εξωτερικού και τη μεταφορά τεχνογνωσίας στην Ελλάδα.

Υποστήριξη επικοινωνίας, ανταλλαγών κτλ ανάμεσα σε Ελληνικούς Επαγγελματικούς Φορείς (πχ Ιατρικοί Σύλλογοι, Σύνδεσμος Βιομηχανιών Ελλάδας, ΤΕΕ) με τα δίκτυα των Ελλήνων στο Εξωτερικό για την μεταφορά τεχνογνωσίας και την αναζήτηση ευκαιριών συνεργασίας.

Χρηματοδότηση κοινών ερευνητικών προτάσεων (small grants) ανάμεσα σε Έλληνες ακαδημαϊκούς/ερευνητές που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα και Έλληνες που εργάζονται στο εξωτερικό.

Χρηματοδότηση ανταλλαγών Ελλήνων ακαδημαϊκών για την μεταφορά τεχνογνωσίας και την αναζήτηση ευκαιριών συνεργασίας.

Δημιουργία Τράπεζας Δεδομένων με τα στοιχεία όλων των Ελληνίδων και των Ελλήνων που ζουν στο εξωτερικό και επιθυμούν να συμβάλλουν σε πρωτοβουλίες δημόσιας διπλωματίας και μεταφοράς τεχνογνωσίας καθώς και των τομέων που δραστηριοποιούνται. Αξιοποίηση αυτών των στοιχείων από τις κατά τόπους πρεσβείες για τη δημιουργία νέων Ελληνικών κοινοτήτων στο εξωτερικό.

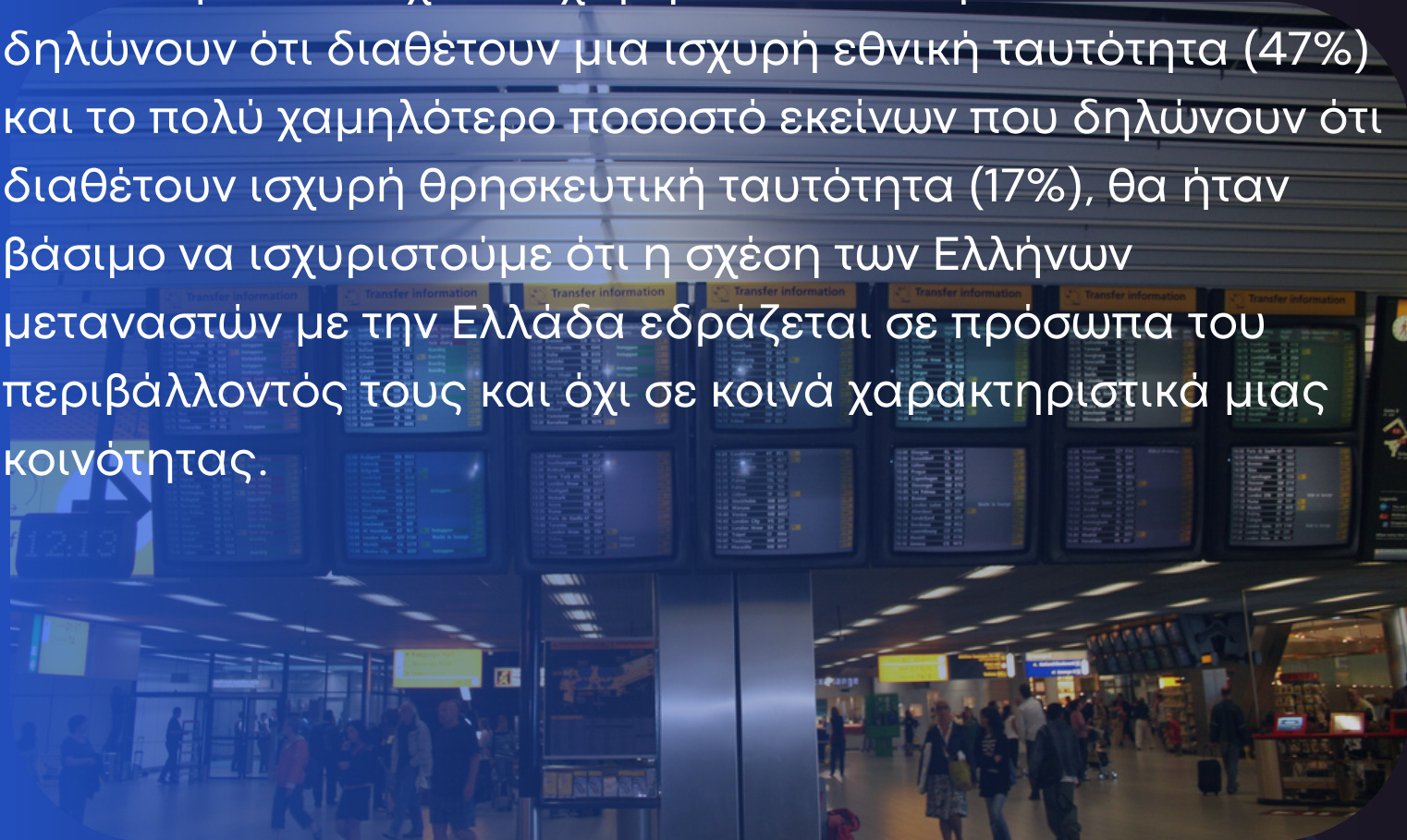
ΠΡΟΚΛΗΣΗ 2

Οι θεσμοί και οι πολιτικές της Ελλάδας για τη διασπορά είτε κατέρρευσαν υπό το βάρος της οικονομικής κρίσης, είτε έχουν ξεπεραστεί. Η νέα διασπορά δεν εντάσσεται στις οργανωμένες κοινότητες των Ελλήνων στον εξωτερικό καθώς διαθέτει διαφορετικά χαρακτηριστικά και συνηθίζει να διατηρεί μία απόσταση από την Ελλάδα. Τα ποσοστά μεταναστών που διατηρούν τακτική επαφή με εκφάνσεις μιας κοινότητας που παραπέμπει στην Ελλάδα είναι χαμηλά. Με δεδομένο το σχετικά χαμηλό ποσοστό μεταναστών που δηλώνουν ότι διαθέτουν μια ισχυρή εθνική ταυτότητα (47%) και το πολύ χαμηλότερο ποσοστό εκείνων που δηλώνουν ότι διαθέτουν ισχυρή θρησκευτική ταυτότητα (17%), θα ήταν βάσιμο να ισχυριστούμε ότι η σχέση των Ελλήνων μεταναστών με την Ελλάδα εδράζεται σε πρόσωπα του περιβάλλοντός τους και όχι σε κοινά χαρακτηριστικά μιας κοινότητας.

ΠΡΟΤΑΣΗ 2 ΝΕΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ

Η Ελλάδα χρειάζεται μία νέα δημόσια διπλωματία για τη διασπορά, που να ανταποκρίνεται στα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες της νέας διασποράς, να αναδεικνύει τη σύγχρονη εικόνα της χώρας και να αξιοποιεί τις δυνατότητες των ψηφιακών μέσων. Ο στόχος της νέας δημόσιας διπλωματίας για τη διασπορά θα πρέπει να είναι διττός, αφενός να επανασυνδεθούν οι Έλληνες του εξωτερικού με την Ελλάδα και αφετέρου να ενδυναμωθεί η διάθεσή τους να προβάλουν τη χώρα στο εξωτερικό και να αποκτήσουν εργαλεία προβολής για αυτόν τον σκοπό. Στο επίκεντρο της νέας δημόσιας διπλωματίας κρίνεται σκόπιμο να βρεθούν οι τέχνες και τα γράμματα, ο ακαδημαϊκός κόσμος, δεξαμενές σκέψεις, κ.α.

Επιπλέον οι κυβερνήσεις αξιοποιούν ολοένα και περισσότερο τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για τη διάδοση πληροφοριών και την κινητοποίηση υποστήριξης, καθώς η ψηφιακή διπλωματία γίνεται ολοένα και πιο σημαντικό εργαλείο για τη διαχείριση της εικόνας ενός κράτους, επιτρέποντας μια αμφίδρομη επικοινωνία με το κοινό. Το ίδιο ισχύει και για τη διπλωματία της διασποράς. Με τον ίδιο τρόπο, το ελληνικό ΥΠΕΞ θα μπορούσε να συμμετάσχει σε διαδικτυακές δραστηριότητες με την ελληνική διασπορά σε διάφορες ψηφιακές πλατφόρμες, προκειμένου να διατηρήσει μια σύνδεση με την ελληνική διασπορά που ζει στο εξωτερικό. Αυτό μπορεί να συμβάλλει στην εμβάθυνση του συναισθηματικού δεσμού της διασποράς με την Ελλάδα και να ενισχύσει την αίσθηση της ελληνικής ταυτότητας, ενώ ταυτόχρονα προσφέρει ευκαιρίες για συνεργασία και ανταλλαγή ιδεών μεταξύ της ελληνικής κυβέρνησης και της διασποράς.

ΝΕΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ

Υποστήριξη όλων των Εδρών Ελληνικών Σπουδών στο Εξωτερικό , καθώς και Ινστιτούτων, Think Tanks με αντικείμενο τη Σύγχρονη Ελλάδα. Οι δραστηριότητες αυτών των φορέων με έμφαση στη Σύγχρονη Ελλάδα μπορούν να γίνουν πόλος έλξης για τους Έλληνες της διασποράς, που φαίνεται να απέχουν από τις παραδοσιακές ελληνικές κοινότητες, αλλά θα ενδιαφερόταν να παρακολουθήσουν μία ακαδημαϊκή ή/και πολιτική συζήτηση για τη σύγχρονη Ελλάδα.

Υποστήριξη πολιτιστικών αποστολών στο εξωτερικό για την ανάδειξη του σύγχρονου Ελληνικού πολιτισμού και την επανασύνδεση των Ελλήνων του εξωτερικού με αυτόν. Χρηματοδότηση παραστάσεων του Εθνικού Θεάτρου, του ΚΘΒΕ, της ΕΛΣ, των Κρατικών Ορχηστρών, καθώς και Εκθέσεων Ελλήνων καλλιτεχνών στο εξωτερικό. Εκτός από τη χρηματοδότηση των κρατικών φορέων, παροχή υποστήριξης και σε ιδιωτικές πρωτοβουλίες.

Αξιοποίηση Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης για την ανάδειξη της εικόνας της σύγχρονης Ελλάδας. Συστηματική προβολή των νέων και των επιτυχιών της χώρας. Τακτική και στοχευμένη προβολή μέσα από newsletters με τους Έλληνες του εξωτερικού από τις κατά τόπους πρεσβείες.

Διαδικτυακά σεμινάρια και Podcasts στα οποία θα συμμετέχουν εμπειρογνώμονες από την Ελλάδα, εκπρόσωποι της διασποράς και άλλοι σχετικοί φορείς για τη διερεύνηση θεμάτων που ενδιαφέρουν την ελληνική διασπορά. Τα θέματα θα μπορούσαν να εκτείνονται σε διάφορους τομείς, όπως η πολιτική, η οικονομία, οι τέχνες, η εκπαίδευση και τα ταξίδια, μεταξύ άλλων.

ΝΕΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ

Ψηφιακή πλατφόρμα με παιδικά προγράμματα για τα παιδιά των αποδήμων, (παιχνίδια, παραμύθια κτλ) για την εκμάθηση της Ελληνικής Γλώσσας, Ιστορίας, Μυθολογίας. Διερεύνηση της δυνατότητας παροχής ψηφιακών γλωσσικών μαθημάτων ή πολιτιστικών προγραμμάτων στα μέλη της διασποράς. Για παράδειγμα, το ΥΠΕΞ θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει εργαλεία τηλεδιάσκεψης, όπως Skype ή Zoom, για να παρέχει δωρεάν μαθήματα ελληνικής γλώσσας σε παιδιά που διαμένουν εκτός Ελλάδας, αντλώντας έμπνευση από τη μέθοδο του Υπουργείου Διασποράς της Γεωργίας.

Δημιουργία ψηφιακού φόρουμ συζητήσεων με τη διασπορά με στόχο τη μεταφορά τεχνογνωσίας και ανατροφοδότησης από τη διασπορά για διάφορα ζητήματα και πολιτικές. Με τον τρόπο αυτό, δίνεται η δυνατότητα στη διασπορά να εκφράσει τις απόψεις, τις προτάσεις και τις ανησυχίες της στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής στην Ελλάδα.

Ανάπτυξη εφαρμογής για κινητά τηλέφωνα για την ενίσχυση της Στρατηγικής Επικοινωνίας με τη διασπορά. Η εφαρμογή θα παρέχει πληροφορίες σχετικά με εκδηλώσεις, ειδήσεις και δραστηριότητες που σχετίζονται με την Ελλάδα και την κοινότητα της διασποράς, όπως το παράδειγμα της εφαρμογής SwissInTouch, που χρησιμοποιείται από την Ελβετική κυβέρνηση. Μπορεί, επίσης, να περιλαμβάνει παιχνίδια εκμάθησης ελληνικής γλώσσας, πολιτιστικό περιεχόμενο και μια πλατφόρμα για τη δικτύωση και τη συνεργασία μεταξύ των μελών της διασποράς. Η εφαρμογή θα διευκολύνει την επικοινωνία μεταξύ της διασποράς και του ΥΠΕΞ, επιτρέποντας την εύκολη συλλογή ανατροφοδότησης και προτάσεων από τη διασπορά και την ενσωμάτωσή τους στις αποφάσεις χάραξης πολιτικής.

ΠΡΟΚΛΗΣΗ 3

Η σχέση του απόδημου Έλληνα πολίτη με το Ελληνικό κράτος έχει διαρραγεί, καθώς ανάμεσα στους Έλληνες του εξωτερικού κυριαρχεί η έλλειψη εμπιστοσύνης. Από τις συνεντεύξεις διαπιστώσαμε ότι αυτή η έλλειψη εμπιστοσύνης στο Ελληνικό κράτος επιδεινώνεται κάθε φορά που έρχονται σε επαφή με την Ελληνική γραφειοκρατία, καθώς αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη διεκπεραίωση των αιτημάτων τους. Για το μέγεθος της αποτυχίας της στρατηγικής επικοινωνίας του κράτους μαζί τους είναι χαρακτηριστικό να αναφέρουμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία των Ελλήνων του εξωτερικού δεν γνωρίζει τα μέτρα που έχουν ληφθεί για την αντιμετώπιση του brain-drain.

ΠΡΟΤΑΣΗ 3 ΙΣΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ

Οι Έλληνες πολίτες του εξωτερικού είναι ανάγκη να γίνουν συμμετοχοί του ψηφιακού μετασχηματισμού του κράτους, της διαβούλευσης για τα θέματα που τους αφορούν, της ενημέρωσής τους για αυτά. Το δικαίωμα ψήφου των αποδήμων θα πρέπει να γίνει ουσιαστικό δικαίωμα, χωρίς εμπόδια και αποκλεισμούς.

ΙΣΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ

Ψηφιοποίηση όλων των γραφειοκρατικών διαδικασιών για τους Έλληνες του εξωτερικού.

Ψηφιοποίηση και απλοποίηση των διαδικασιών στην έκδοση ληξιαρχικών πράξεων, διαβατηρίων κτλ, ειδικά στην περίπτωση νεογέννητων, ανήλικων τέκνων κτλ.

Ψηφιακή πλατφόρμα διαβούλευσης για τις πολιτικές που αφορούν τους Έλληνες του εξωτερικού.

Στρατηγική Επικοινωνία μέσω των Ψηφιακών Μέσων των κατά τόπους Πρεσβειών για όλα τα θέματα που αφορούν τους Έλληνες του εξωτερικού. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης των Πρεσβειών θα πρέπει να μετατραπούν σε αξιόπιστα κανάλια επικοινωνίας με τους Έλληνες του εξωτερικού.

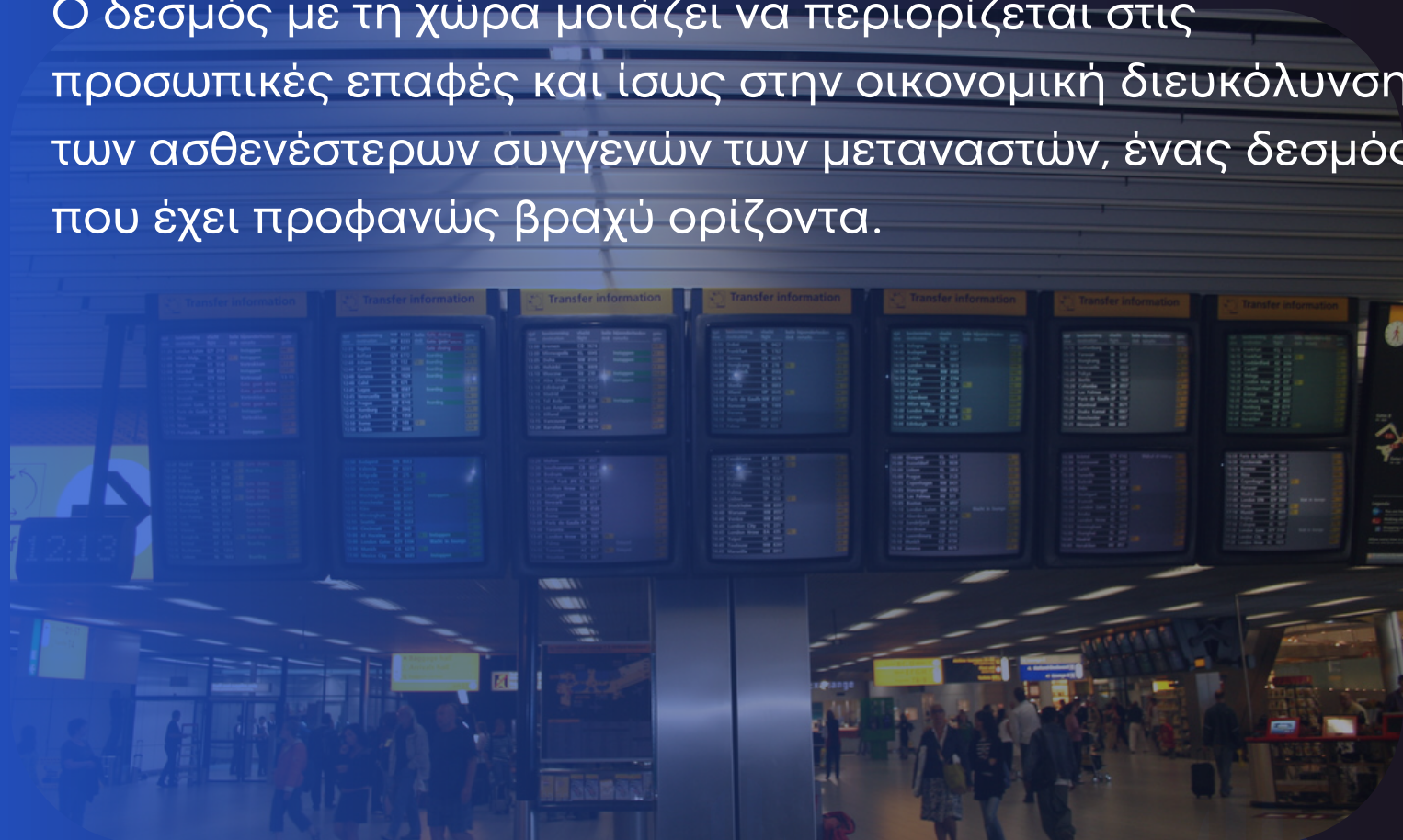
Ουσιαστικοποίηση του δικαιώματος ψήφου στους Έλληνες του εξωτερικού με απλοποίηση της διαδικασίας και χωρίς αποκλεισμούς, πχ επιστολική ψήφος.

ΠΡΟΚΛΗΣΗ 4

Οι περισσότεροι απόδημοι της κρίσης δεν μεταφέρουν χρήματα στην Ελλάδα και διστάζουν να προχωρήσουν σε επενδύσεις, παρότι δηλώνουν στη μεγάλη τους πλειονότητα ότι τα χρήματα που κερδίζουν στον τόπο μετανάστευσής τους περισσεύουν. Τα ευρήματα αυτής της ενότητας της έρευνας μαρτυρούν την τήρηση μιας ηθελημένης απόστασης των περισσότερων μεταναστών από την ελληνική πραγματικότητα. Ο δεσμός με τη χώρα μοιάζει να περιορίζεται στις προσωπικές επαφές και ίσως στην οικονομική διευκόλυνση των ασθενέστερων συγγενών των μεταναστών, ένας δεσμός που έχει προφανώς βραχύ ορίζοντα.

ΠΡΟΤΑΣΗ 3 ΣΥΜΜΕΤΟΧΟΙ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Οι ερωτηθέντες εμφανίστηκαν θετικοί στο σύνολο των δημόσιων πολιτικών προσέλκυσής τους πίσω στην Ελλάδα, με τις πολιτικές εκείνες που δεν αφορούσαν συγκεκριμένα μόνο τμήματα του πληθυσμού των μεταναστών να είναι οι πλέον δημοφιλείς. Η παροχή φορολογικών ελαφρύνσεων και η απλοποίηση των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας και εταιρικών σχέσεων για τους κατοίκους εξωτερικού κέρδισαν τα υψηλότερα ποσοστά.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΟΙ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ

Δικτύωση του οργανισμού Enterprise Greece με Επιχειρηματίες της Διασποράς, και διασύνδεση των επιχειρηματιών ώστε να διευκολυνθεί η συνεργασία τους και η προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων στην Ελλάδα που αυξάνουν τη ζήτηση για υψηλής ειδίκευσης εργασία. Η αμφίδρομη επικοινωνία μέσω ανεπτυγμένων ψηφιακών μέσων θα διευκολύνει τη ροή πληροφόρησης μεταξύ της πατρίδας και της διασποράς της για επιχειρηματικές δράσεις και ευκαιρίες που δύνανται να βελτιώσουν τις οικονομικές προοπτικές της χώρας και να ενισχύσουν τις εξαγωγές της.

Ισχυρότερες φορολογικές ελαφρύνσεις και επενδυτικά κίνητρα προς τα μέλη της διασποράς παράλληλα με την απλοποίηση των γραφειοκρατικών διαδικασιών θα ενθαρρύνουν τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων.

Χρηματοδότηση εταιρειών που συνεργάζονται με εταιρείες Ελλήνων του εξωτερικού από VCs που διαχειρίζονται κρατικές χρηματοδοτήσεις.

Δεδομένου ότι η χώρα στηρίζεται στα έσοδα που προέρχονται από τον τουριστικό κλάδο, η προώθηση του τουριστικού προϊόντος της χώρας στη διασπορά και στις χώρες στις οποίες εντοπίζονται διασπορικές κοινότητες μπορεί να συνεισφέρει αναπτυξιακά.

Θεσμοθέτηση του Φιλοξενούμενου Εργαζόμενου για τους απόδημους Έλληνες, ώστε να έρχονται σε επαφή με το εργασιακό περιβάλλον στην Ελλάδα, τις συνθήκες στην εταιρία που τους ενδιαφέρει κτλ.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ

Η μετεγκατάσταση των Ελλήνων στο εξωτερικό φαίνεται να βελτιώσει σημαντικά τις συνθήκες διαβίωσής τους στο σύνολο των περιπτώσεων. Είναι αξιοσημείωτο ότι περίπου οι μισοί από εκείνους που δήλωσαν ότι «δυσκολεύονταν πολύ» στην Ελλάδα, περιγράφουν τη σημερινή οικονομική τους κατάσταση με τη φράση «είμαι άνετα», δηλαδή παρουσιάζουν μια σημαντικότερη άνοδο του βιοτικού τους επιπέδου. Σημειώνεται ότι το ποσοστό όσων εκτιμούν ως μεγάλη ή πολύ μεγάλη τη διαφορά στις απολαβές τους δεν σχετίζεται με το επίπεδο εκπαίδευσης των μεταναστών και παραμένει πολύ μεγάλο για όλες τις κατηγορίες.

Τα ποσοστά μεταναστών που διατηρούν τακτική επαφή με εκφάνσεις μιας κοινότητας που παραπέμπει στην Ελλάδα είναι χαμηλά. Με δεδομένο το σχετικά χαμηλό ποσοστό μεταναστών που δηλώνουν ότι διαθέτουν μια ισχυρή εθνική ταυτότητα (47%) και το πολύ χαμηλότερο ποσοστό εκείνων που δηλώνουν ότι διαθέτουν ισχυρή θρησκευτική ταυτότητα (17%), θα ήταν βάσιμο να ισχυριστούμε ότι η σχέση των Ελλήνων μεταναστών με την Ελλάδα εδράζεται σε πρόσωπα του περιβάλλοντός τους και όχι σε κοινά χαρακτηριστικά μιας κοινότητας. Μια τέτοια διαπίστωση δυσχεραίνει την οποιαδήποτε προσπάθεια κινητοποίησης των μεταναστών υπέρ της χώρας καταγωγής τους, στόχευση που προφανώς είναι επιθυμητή στο πλαίσιο σχεδιασμού των πολιτικών αξιοποίησης των μεταναστών ως διπλωματικού κεφαλαίου από την ελληνική πολιτεία.

Οι περισσότεροι μετανάστες δεν μεταφέρουν χρήματα στην Ελλάδα, παρότι δηλώνουν στη μεγάλη τους πλειονότητα ότι τα χρήματα που κερδίζουν στον τόπο μετανάστευσής τους περισσεύουν. Τα ευρήματα αυτής της ενότητας της έρευνας μαρτυρούν την τήρηση μιας ηθελημένης απόστασης των περισσότερων μεταναστών από την ελληνική πραγματικότητα. Ο δεσμός με τη χώρα μοιάζει να περιορίζεται στις προσωπικές επαφές καθαυτές και ίσως στην οικονομική διευκόλυνση των ασθενέστερων συγγενών των μεταναστών, ένας δεσμός που έχει προφανώς βραχύ ορίζοντα.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ

Λίγοι περισσότεροι από τους μισούς ερωτηθέντες απάντησαν ότι θα μετείχαν σε ένα σχέδιο στήριξης της χώρας στο εξωτερικό, ενώ είναι αξιοσημείωτο ότι τρεις στους δέκα ερωτηθέντες απάντησαν ότι δεν θα ήθελαν να κάνουν κάτι τέτοιο. Ως αιτιολόγηση για την αρνητική τους απάντηση –σε μια ερώτηση στην οποία, θα πρέπει να υπογραμμιστεί, η θετική απάντηση δε θα κόστιζε τίποτα– οι δύο στους τρεις ερωτηθέντες δήλωσαν ότι «δε νοιώθουν ότι μπορούν να υπερασπιστούν μια χώρα με τα χαρακτηριστικά της Ελλάδας» (βλ. Πίνακα 13). Πρόκειται για μια αιτιολόγηση που δεν αίρεται εύκολα, καθώς δείχνει να αφορά μια βαθιά εδραιωμένη πεποίθηση για την ποιότητα των θεσμών, αλλά και τη διάχυτη νοοτροπία των πολιτών στη χώρα. Η έρευνα υπογραμμίζει λοιπόν, και μάλιστα με ευθύ τρόπο, πέραν από την απόσταση που φαίνονται να τηρούν οι Έλληνες μετανάστες από τη χώρα καταγωγής τους, και την απροθυμία τους να στηρίξουν την εικόνα της χώρας.

Το ερώτημα της επιστροφής των μεταναστών της περιόδου από το 2009 είναι ένας ακόμα δείκτης των διαθέσεων των ανθρώπων αυτών έναντι της Ελλάδας. Το 67% των ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα απάντησαν πως δεν υπάρχει πιθανότητα επιστροφής μέσα στα επόμενα πέντε χρόνια, ένας στους τέσσερις απάντησε ότι είναι σχετικά πιθανό και μόνο ένας στους είκοσι δήλωσαν ότι προγραμματίζει την επιστροφή του μέσα σε αυτό το χρονικό διάστημα.

Ως εξέλιξη που θα μπορούσε να αλλάξει την απόφασή τους να μην επιστρέψουν στην Ελλάδα, οι περισσότεροι ερωτηθέντες περιέγραψαν την εστίαση της αγοράς και του κράτους στην έρευνα και στην καινοτομία, ενώ δεν ήταν λίγοι και εκείνοι που ανέφεραν ως τέτοιο παράγοντα την εδραίωση στη χώρα της αξιοκρατίας στην επιλογή του προσωπικού. Στις απαντήσεις στο συγκεκριμένο ερώτημα εντοπίζεται, πέραν από την απόρριψη των κεντρικών συστατικών της ελληνικής πολιτικής κουλτούρας (αναξιοκρατία, ασυνέπεια κράτους) που εντοπίστηκε και στο προηγούμενο ερώτημα, και η χαμηλή αξιολόγηση των τεχνικών δυνατοτήτων της Ελλάδας να αναπτυχθεί στους τομείς αιχμής της έρευνας και της τεχνολογίας.

Επτά στους δέκα ερωτηθέντες δήλωσαν πως πιστεύουν ότι οι Έλληνες που μετανάστευσαν στο εξωτερικό μετά το 2009 θα μπορούσαν να αποτελέσουν μια μετασχηματιστική δύναμη για την Ελλάδα, ενώ περίπου δύο στους τρεις δήλωσαν συμφώνησαν με την άποψη ότι οι Έλληνες που μετανάστευσαν μετά το 2009 διαφέρουν σημαντικά ως προς τη νοοτροπία τους από τους συνομήλικούς τους που παρέμειναν στην Ελλάδα.

C.R.E.D.I.T.T.G.R

Η ερευνητική εργασία υποστηρίχτηκε από το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ.) στο πλαίσιο της Δράσης «1η Προκήρυξη ερευνητικών έργων ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ. για την ενίσχυση των μελών ΔΕΠ και Ερευνητών/τριών και την προμήθεια ερευνητικού εξοπλισμού μεγάλης αξίας» (Αριθμός Έργου: HFRI-FM17-3816)

